

Välfärdsmärkning – åsikter bland svenska grisproducenter om en produktmärkning för god djurvelfärd

Welfare labelling – opinions among Swedish pig producers about a product label for good animal welfare

Sonia Ögren Kull

Uppsala 2016

Etologi och djurskydd – Kandidatprogram

Foto: Ögren Kull, 2016.

Välfärdsmärkning – åsikter bland svenska grisproducenter om en produktmärkning för god djurvälstånd

Welfare labelling – opinions among Swedish pig producers about a product label for good animal welfare

Sonia Ögren Kull

Studentarbete 666, Uppsala 2016

**Självständigt arbete i biologi, EX0520, 15 hp, G2E
Etologi och djurskydd – Kandidatprogram**

Handledare: Jan Hultgren, SLU, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Examinator: Helena Röcklinsberg, SLU, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Nyckelord: Produktmärkning, Djurvälstånd, Grisproducenter, Djurskydd,
Välfärdsmärkning, Konsumentmakt

Serie: Studentarbete/Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
nr. 666, ISSN 1652-280X

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Innehållsförteckning

Abstract	4
1. Introduktion.....	5
1.1 Svensk lagstiftning för konventionell grishållning.....	5
1.2 Regler för en ekologisk grishållning.....	5
1.3 Grisens välfärd i djurhållning	6
1.4 Välfärdsmärkning och konsumentmakt.....	7
1.5 Syfte och frågeställningar	8
2. Material och Metod	8
2.1 Enkät	8
2.2 Databearbetning och analys	9
2.3 Litteratursökning.....	10
3. Resultat.....	10
4. Diskussion	19
4.1 Välfärdens relevans.....	19
4.2 Producenternas intresse.....	20
4.3 Funna samband	22
4.4 Felkällor och brister	23
4.5 Framtida forskning.....	23
4.6 Välfärdsmärkningens utveckling	23
4.7 Slutsatser	25
5. Populärvetenskaplig sammanfattning	25
6. Tack.....	26
7. Referenser	26
8. Bilagor	29

Abstract

Authors, scientists and politicians all say the same thing – the society is moving towards a future where the consumers voice their concerns regarding animal welfare and interest in animal friendly products. According to the research, the consumers are willing to pay extra to know that the meat they buy comes from animals that have lived happy lives. The best way to market this is by clear and simple labeling.

Organic production requires approximately twice the amount of farmable land to grow the same amount of grains as conventional and some scientists mean that organic is not the given solution for a sustainable agriculture. For a conventional pig producer to become organic is not only expensive, but also very time-consuming because of the requirement to turn the entire land to ecological and to do so during a qualifying period. To meet the demands for a sustainable agriculture and the consumer's wishes for good animal welfare a new kind of label is required, a welfare label.

The aim of this study was to study the opinions among pig producers in Sweden about an animal welfare label and if it would be something they would be interested in. Therefore a survey was sent out by e-mail to all Sweden's pig holders registered with the Swedish Board of Agriculture. Of 2140 recipients, 385 pig holders responded. 309 of these responds were complete and used for data analysis. The study showed that 71 % of the 309 responders were interested of joining the label and 29 % would do so even if it did not result in an increased profitability. The type of pig producers that were most interested were those that kept both sows with piglets and fattening pigs integrated ($P = 0,0013$). In Götaland, 76 % of the respondents were interested.

The respondents also scored different components of a pig's welfare and how well they thought they achieved the same components in their own production. Healthy animals and low use of antibiotics were thought to be most important for pig welfare and producers also thought that their own production best achieved these two components, together with lying comfort. Outdoor access was thought to be the least important component and this is also what the producers considered they less well fulfilled in their own production. Of 309 respondents, 103 answered that it was not needed in or relevant for their kind of production.

More research is needed to create a successful labeling system but this study could be used as a base for creating such a system. The producers clearly state that they would be interested to join the label.

1. Introduktion

Under utbildningens gång har jag vid ett flertal tillfällen samtalat med olika djurhållare med konventionell produktion om ökad djurvelfärd istället för en ökad lönsamhet. Vid majoriteten av tillfällena påpekade producenterna att de gärna skulle höja sina djurs välfärd om det ökade lönsamheten och de inte behövde lägga om sin växtodling till ekologisk odling. Dessa djurhållare menade att de varken hade råd eller tid att lägga om sin odling till ekologiskt bruk. Många av dem upplevde karenstiden som lång och ju större marker man bearbetade i produktionen desto större prestationer och mer tid skulle det krävas för att lägga om.

1.1 Svensk lagstiftning för konventionell grishållning

Djurhållningen av grisar i en svensk konventionell regleras av Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m., saknr L 100. Lagstiftningen anger det minimimått som är godkänt för grisar i svensk hållning, varken mer eller mindre. Enligt 3 kap. 3 § anges det att skyddsgrind och fixering av aggressiv sugga eller andra suggor enbart får användas undantagsvis vid grisning och ett par dagar efter att smågrisarna fötts. Av 4 § i samma kapitel framgår det att smågrisarna inte får avvänjas förrän vid 4 veckors ålder och 7-8 §§ anger att grisarna ska ha tillräckligt med strö för både sysselsättning och komfort samt att suggan ska ha tillräckligt med strö för att kunna utföra bobyggnadsbeteende innan grisning. Enligt allmänna råd tillhörande 1 kap. 19 § *bör* det även finnas duschmöjligheter till slaktsvin under varma årstider. 3 kap. 21 § anger att totalarean i en strödd liggbox för växande grisar på 10-130 kg ska vara minst $(\text{grisens kroppsvikt i kg}/130) + 0,17$ kvm. Liggarean i samma box ska vara som minst $(\text{vikt i kg}/167) + 0,10$. För en slaktfärdig gris på 120 kg blir detta alltså en totalarea på 1,1 kvm per gris varav liggytan ska vara minst 0,82 kvm. Dessa samtliga förhållanden anser jag inte vara tillräckliga för att garantera våra svenska grisar en god djurvelfärd.

1.2 Lagstiftning och regler för ekologisk produktion

För att klassas som ett ekologiskt lantbruk måste, utöver vår svenska lagstiftning, vissa regler följas. För EU anges dessa bland annat i Rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter. Som ett svenskt ekologiskt lantbruk kan man antingen vara enbart EU-ekologisk eller också producera enligt KRAV, ett svenskt ekologiskt certifieringsprogram. Enligt certifieringsprogrammet får sjuka djur behandlas med medicin men inga djur får behandlas i förebyggande syfte (KRAV, 2015a). Programmet framhåller att ”den KRAV-certifierade djurhållningen ska kännetecknas av mycket god djurvelfärd” (KRAV, 2015b). Inga kemiska bekämpningsmedel är tillåtna för användning på djuren eller i närheten av djuren, till exempel får man inte använda medel mot flugor i utrymmen med djur (KRAV, 2015b). I en certifierad produktion ska djuren hållas på större ytor än konventionellt inomhus, tillgång till utevistelse varje dag, utlopp för sina naturliga behov och beteendemönster samt erbjudas bra foder och sysselsättning (KRAV, 2016). Detta anser jag bättre än konventionell djurhållning men erbjuder dock ett ansträngande alternativ för lantbrukare som vill förbättra sin djurvelfärd då de även tvingas förändra sin växtodling i processen.

För att gå från konventionell produktion till KRAV-certifierad produktion krävs det en karenstid på 24 månader om lantbrukaren väljer att lägga om både djurhållning och växtodling samtidigt (KRAV, 2015b). Om lantbrukaren startat omläggningen av

växtodlingen före omläggningen av djurhållningen så är karenstiden för gris 6 månader. Under karenstiden för växtodlingen får lantbruket inte sälja grödorna som ekologiska produkter men gården kan använda skörden från karensmarken som ekologiskt foder till sina egna djur (KRAV, 2015d). För att ha certifierad produktion enligt KRAV krävs det att djuren fodras med minst 50 % eget foder från odling på gårdens marker eller från en gård i närheten som djurhållaren har ett samverkansavtal med (KRAV, 2015b). Samma källa anger att i denna växtodling får det bland annat inte användas några kemiska bekämpningsmedel och heller inga syntetiska handelsgödselmedel att gödsla med.

1.3 Grisens välfärd i djurhållning

Olsson *et al.* (2006) menar att genom selektiv avel presenterar vi allt fler välfärdsproblem i djurindustrin och därför skapas även ett allt större etiskt ansvar att informera konsumenterna om vad det innebär. Samma författare förtydligar att som marknaden ser ut idag så strävar vi hela tiden efter att effektivisera och förbättra produktionen vilket drabbar djuren. Författarna menar att om länderna inom EU är seriösa med att skapa ett hållbart jordbruk krävs det att man planerar mer långsiktigt än vad man gör idag. För att göra det krävs det att man i sitt lantbruk räknar in vikten av god djurvälfärd och hållbara djur i ett långsiktigt perspektiv (Olsson *et al.*, 2006). Att uppnå detta kräver mer än djur som inte lider, det krävs djur som faktiskt upplever positiva känslor och mår bättre än vad miniminivån anger i enlighet med lagstiftningen (Boissy *et al.*, 2007). Boissy *et al.* (2007) menar att vid utvärdering och uppskattning av djurs sinnesro räcker inte ”glädje” som känsla utan för att djur ska uppleva god livskvalitet och välmående måste man kunna klassa djuret som ”lyckligt” eller liknande. Skillnaden är att glädje är en momentan känsla som kan komma enbart en gång och den behöver inte vara långvarig. Lycklig eller liknande talar om ett långvarigt sinnestillstånd och därför något som avsevärt påverkar djurets livskvalitet (Boissy *et al.*, 2007). Genom att inkludera positiva känslor i utvärderingen av djurets välfärd kan vi utveckla välfärdsuppskattningar så pass att det inte längre enbart handlar om att djuren inte känner stress eller är sjuka utan faktiskt mår bra (Boissy *et al.*, 2007). Eftersom fokus inte ligger på djurs upplevelse av positiva känslor i den svenska konventionella djurhållningen kan man misstänka att de heller inte lever upp till författarens krav för ett lyckligt och välmående djur.

Enligt 4 § i djurskyddslagen (1988:534) ska djur hållas och skötas i en god miljö som främjar deras hälsa och ger dem chans att utföra naturliga beteenden. Enligt 2 § ska de skyddas från onödigt lidande och sjukdom samt behandlas väl. Ett för grisar naturligt beteende är att få rulla sig i lera och täcka kroppen med sådan (Bracke, 2011). Detta framförallt för att grisen saknar svettkörtlar och använder leran som ett sätt att reglera sin kroppstemperatur (Bracke, 2011). Samma författare utförde en litteraturstudie där 48 publicerade artiklar jämfördes. Slutsatsen utav studien var att rullandet framförallt är till för att kyla ner grisen, skydda mot sol samt mot bakterier men kan även gynna grisen som ett sexuellt beteende och revirmarkering (Bracke, 2011). Författaren menar även att aktivt rullande i lera kan vara en indikation på god välfärd, upplevas som en positiv känsla och bör därför inte saknas i grisens vardagliga miljö om målet är att uppnå god djurvälfärd.

Enligt en rapport från EFSA (2007) finns det vissa aspekter inom djurhållning av slaktsvin i EU som behöver förändras eller beaktas. Enligt rapporten är det tydligt att grisar föredrar ett golv med strö eller annat bäddmaterial framför ett kallt golv. Rapporten visar också att om grisarna vistas i en alltför kal och tråkig miljö kan det resultera i onormala beteenden och fysisk stress. Detta stöds av att grisarna bör vistas i miljöer som gör att de får/måste röra sig tillräckligt och av denna ökande andel motion därför får hälsosammare skelett, muskler och leder (EFSA, 2007). EFSA (2007) rekommenderar att grisar förses med ett

underlag som sysselsätter dem, som är tillräckligt tjockt för att fungera som komfort och även tillgång till gytjepölar. Rapporten meddelar också att underlag och material som tillåter dem att födosöka och böka i marken minskar risken för att de utför negativa beteenden mot andra grisar som till exempel svansbitande. Dessa negativa beteenden är en stor faktor till att skapa dålig välfärd hos grisar (EFSA, 2007).

1.4 Välfärdsmärkning och konsumentmakt

Kirchmann *et al.* (2014) menar att om vi enbart ska odla ekologisk mat och foder till våra djur räcker inte jordens odlingsmarker till. Enligt författarna ger ekologiska skördar endast hälften så mycket som konventionell odling och då vi snart inte har mer ny odlingsbar mark att utnyttja är det inte möjligt att producera så mycket som vi gör idag på ett ekologiskt sätt. Den ekologiska produktionen kan inte heller garantera nyttigare produkter än den konventionella och bland annat därför anser de att argument för enbart ekologisk odling inte håller (Kirchmann *et al.*, 2014). Författarna anser inte att lösningen till en bättre värld och ett bättre lantbruk ligger i en helt och hållet ekologisk produktion. Enligt en studie av Algers & Lund (2003) finns det inte tillräckligt med forskning om ekologisk produktion för att försäkra sig om att den alltid garanterar en bättre välfärd och djurhälsa än konventionell produktion. Forskningen som finns menar författarna pekar enbart på hälsa som jämförelse till välfärd och har inte fokuserats på något annat än det. De menar att ekologisk produktion ger samma hälsa hos djuren som konventionell eller bättre men man kan inte garantera att djurens välfärd är bättre enbart på grund av att djuren lever i en ekologisk produktion.

Författarna till "Monsterbiff till middag?", Torbjörn och Ylva Esping (2010), skriver att de önskar ett val i butikerna som innebär välfärd för djuren. De menar att kraven som ställs på de ekologiska djurhållarna inte alltid leder till högre djurvälfärd än i konventionell djurhållning och de önskar utökade valmöjligheter i affären för att specifikt kunna välja ett livsmedel som innebär att djuren har levt ett gott liv. Napolitano *et al.* (2010) menar att konsumenterna i dagens samhälle är mer än villiga att betala extra för en god djurvälfärd. De åsyftar att för att maximera lönsamheten krävs en effektiv märkning, tydlig information för konsumenterna vad märkningen innebär och framförallt att den håller vad den lovar. Även Brom (2000) menar att tydlig märkning och bra information är den bästa vägen till en lyckad produkt på marknaden gällande välfärd. Brom (2000) menar att konsumenterna är en stor del av marknadens utformning, genom val de gör vid inköp påverkar de marknadens efterfrågan och utbud. Han menar att eftersom konsumenterna alltså är med och gör val som formar marknaden, därmed samhället, behöver de vara välinformerade av hur och vad deras val påverkar. Genom att uppmärksamma detta och skapa fler tydliga val för konsumenterna kan vi hjälpa dem att skapa den marknad de önskar (Brom, 2000).

Europakommissionens barometer om konsumenters uppfattning angående djurvälfärd (2005) menar att EU har den högst värderade djurvälfärden i hela världen, att vi är överlägsna andra regioner. Barometern från år 2005 visar nationella undersökningar där det var väldigt olika hur befolkningen i de olika EU-länderna värderar djurvälfärd vid inköp av dagliga varor. I många äldre EU-länder, så som vissa av Skandinavien länder, är det lättare för befolkningen att veta vilka varor som stödjer god djurvälfärd än i andra. I mer nyligen EU-anslutna länder ansåg medborgarna att det var svårare att veta vilka märkningar som står för vad vid inhandling. Detta tror de var framförallt på grund av att marknadsföring och information riktad till konsumenterna ser väldigt olika ut i olika länder. En utveckling av detta skulle, enligt barometern, vara att använda sig av enkel och tydlig märkning världen över som gör det enkelt för konsumenterna att veta vilka produkter de

bör köpa för att stödja god djurvälstånd. Enligt regeringens utredning för ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk "Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring" (2015) uppfattas ett gott djurskydd positivt av konsumenterna och därför kan det också stärka de svenska varorna på marknaden och i butikerna. Utredningen visar bland annat att en god djurvälstånd som resulterar i svenska produkter spelar stor roll för svenska konsumenterna samt att det har en djup förankring i det svenska samhället. De rekommenderar efter utvärdering att frivillig märkning bör uppmärksammas, utvecklas och inriktas för att kunna på ett bra sätt kommunicera till konsumenterna hur produkten är framställd (Konkurrenskraftsutredningen, 2015). Samma källa anger att genom att ge konsumenterna ett val av merbetalning för produkter med högre djurskydds krav skapas mervärde som i sin tur kan förmedlas till resten av Sverige och även andra delar av EU. Genom att ge konsumenterna tydliga val i både butik och restaurang skulle det svenska samhället kunna jobba mot en förbättrad djurvälstånd och därmed skilja sig från många andra länder inom EU (Europabarometer, 2005). Även Europakommissionens barometer från i år (2016) visade att 59 % av Europas invånare skulle vara intresserade av att betala mer för produkter som är framställda genom högre djurvälstånd. Samma barometer påvisar även att mer än hälften av Europas invånare (52 %) söker efter produktmärkningar som påvisar god djurvälstånd regelbundet när de handlar.

1.5 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien var att undersöka om konventionella grisproducenter var intresserade av att förändra sin djurhållning mot ökad djurvälstånd och att ge köttet en välfärds märkning i butiken. Syftet var även att granska hur djurhållarna personligen graderar grisarnas olika behov samt i vilken grad de anser att dessa behov tillfredsställs i deras egen djurhållning. Förhoppningen var att väcka en tanke hos konventionella djurhållare om att ökad djurvälstånd kan öka lönsamheten genom att möta en efterfrågan bland konsumenterna.

Frågeställningar:

- A) Hur viktiga är enligt svenska grisproducenter olika krav på djurhållningen för att uppnå en god djurvälstånd?
- B) Hur väl anser svenska grisproducenter att deras egen djurhållning uppfyller olika djurhållningskrav för att uppnå god djurvälstånd?
- C) Hur villiga är svenska grisproducenter att ansluta sig till ett framtida system med produktmärkning för god djurvälstånd?
- D) Hur skiljer sig intresset bland djurhållarna för anslutning till ett framtida system med produktmärkning för god djurvälstånd beroende på deras produktionsinriktning och landsdelstillhörighet?

2. Material och metod

2.1 Enkät

För att nå så många respondenter som möjligt utfördes en enkätstudie. Med enkäten nåddes respondenterna med exakt samma frågor och därför blev även data lättare att analysera. Detta resulterade i en observationsstudie, en så kallad tvärsnittsstudie som visar vad en viss

grupp människor tycker i stunden. Studien var en totalundersökning av samtliga registrerade djurhållare med gris i Jordbruksverkets (SJV) register.

För att nå så många grisproducenter i Sverige som möjligt begärdes SJV:s register över grishållare i Sverige ut. Registret innehöll totalt ca 3500 registrerade djurhållare med gris. Lite mer än en tredjedel av dessa hade inte registrerat en mejladress och eftersom enkäten ansågs lättast att sprida med hjälp av internet valdes enbart de djurhållare ut som hade registrerat en mejladress i registret. Dessa uppgick till 2140 st.

Enkäten utformades i det nätbaserade enkätprogrammet Netigate (Netigate AB, Sverige). Enkäten inleddes med en introduktionstext om arbetet och studien i allmänhet och därefter följde 11 frågor (Bilaga 3). De 5 första frågorna rörde djurhållarens egen produktion och utformning. Fråga 6-7 handlade om djurhållarens gradering av olika variabler i grisens välfärd samt hur väl dessa variabler uppfylldes av djurhållarens egen produktion. Fråga 8-11 rörde djurhållarens intresse för eventuell anslutning till välfärdsmärkning samt utrymme för övriga kommentarer.

Den 31 mars 2016 skickades enkäten ut till samtliga 2140 registrerade djurhållarna med gris i Sverige via ett mejl med en informationstext (Bilaga 1). På grund av att djurhållare inte tas bort ur SJV:s register successivt när de inte längre har grisar fanns det ett antal kontakter som inte längre var aktiva grishållare. Registret innehöll också samtliga djurhållare med gris i Sverige, alltså även privatpersoner och icke yrkesmässiga djurhållare. Därför räknades det med att en viss andel mejl inte skulle nå fram eller vara aktuella för svar. Efter två veckor skickades ett påminnelsemejl till samtliga 2140 grishållare om att enkäten var öppen ytterligare en vecka (Bilaga 2). Efter dessa sammanlagt tre veckor inaktiverades enkäten helt.

2.2 Databearbetning och analys

Efter dessa tre veckor laddades kompletta data ner från Netigate, rensades och kopierades från Microsoft Excel (Microsoft Corporation, USA) till Minitab express (Minitab Inc., USA) där data bearbetades och diagram tillverkades. Vid överföringen från Excel till Minitab uteslöts svar från samtliga respondenter som inte hade fullföljt hela enkäten. För de flesta diagram och tabellerna i studien krävdes ingen större ombearbetning med undantag för ett fåtal diagram. Svarsfrekvensen beräknades som antal fullständiga svar dividerat med antal utsända enkäter borträknat de mejl som direkt studsade tillbaka vid utsändning.

De olika behov som graderades i fråga 6 och 7 var; Tillgång till utevistelse, Möjlighet för suggan att utföra bobyggnadsbeteende, Avvänjningstid anpassad till suggans behov, Avvänjningstid anpassad till smågrisens behov, Bra hantering i samband med slakttransport, Bra hantering i samband med slakt, Bra med sysselsättning, Komfortabel liggplats, Möjlighet att böka/bada, Friska djur och Låg antibiotikaanvändning. Som svarsalternativ fick producenterna välja en gradering av; Mycket viktig, Ganska viktig, Inte så viktig eller Inte viktig alls. Fråga 7 ställdes på samma sätt som föregående fråga men respondenterna skulle då svara utifrån sin egen produktion och kunde välja att svara; Mycket väl, Ganska väl, Inte så väl eller Inte alls. De skulle svara på denna fråga oavsett vilken slags produktion de bedrev och därför kunde de också välja att svara "Ej aktuellt i min produktion" eller "Vet ej".

Vid bearbetning av data från fråga 6 kodades svaren om till "Viktigt" (Mycket viktig samt Ganska viktig) och "Oviktigt" (Inte så viktig samt Inte viktig alls). Motsvarande omarbetning gjordes för svarsalternativen till fråga 7 där de nya kategorierna blev "Väl"

(Mycket väl samt Ganska väl), ”Inte väl” (Inte så väl samt Inte alls väl) och ”Vet ej/Ej aktuellt” (Vet ej samt Inte aktuellt i min produktion).

För att kunna utföra signifikanstester omkodades variablerna ”Län” (fråga 1), ”Typ av produktion” (fråga 2) och ”Intresse för anslutning” (fråga 8). Län gjordes om till landsdel vilket minskade antalet svarsalternativ från 21 till 3 (Götaland, Svealand, Norrland). För ”Typ av produktion” samlades svarsalternativen ”Annan”, ”Avel” och ”Suggpool” enbart i kategorin ”Annan”. I fråga 8 slogs de båda Ja-kategorierna ihop till en och i signifikanstester uteslöts alla svar i kategorin ”Vet inte” eftersom de inte bidrog med information.

Chi2-test användes för att undersöka sambanden mellan landsdel och intresse för anslutning (fråga 1 och 8) samt mellan typ av produktion och intresse för anslutning (fråga 2 och 8).

2.3 Litteraturssökning

För att besvara frågeställningarna i studien användes, förutom insamlade data, vetenskaplig litteratur från databaserna Web of Science, Primo, Scopus, Google Scholar och Epsilon. Exempel på sökord som användes var *animal welfare*, *consumer concerns*, *animal ethics*, *food chain*, *animal production*, *organic farming* och *positive emotions*. Artiklarnas trovärdighet bedömdes utifrån ämne, tidskrift, publiceringsår samt överensstämmande med annan publicerad vetenskap. Förutom vetenskapliga artiklar användes även böcker, rapporter, utredningar, lagstiftning och relevanta hemsidor samt tidigare examensarbeten.

3. Resultat

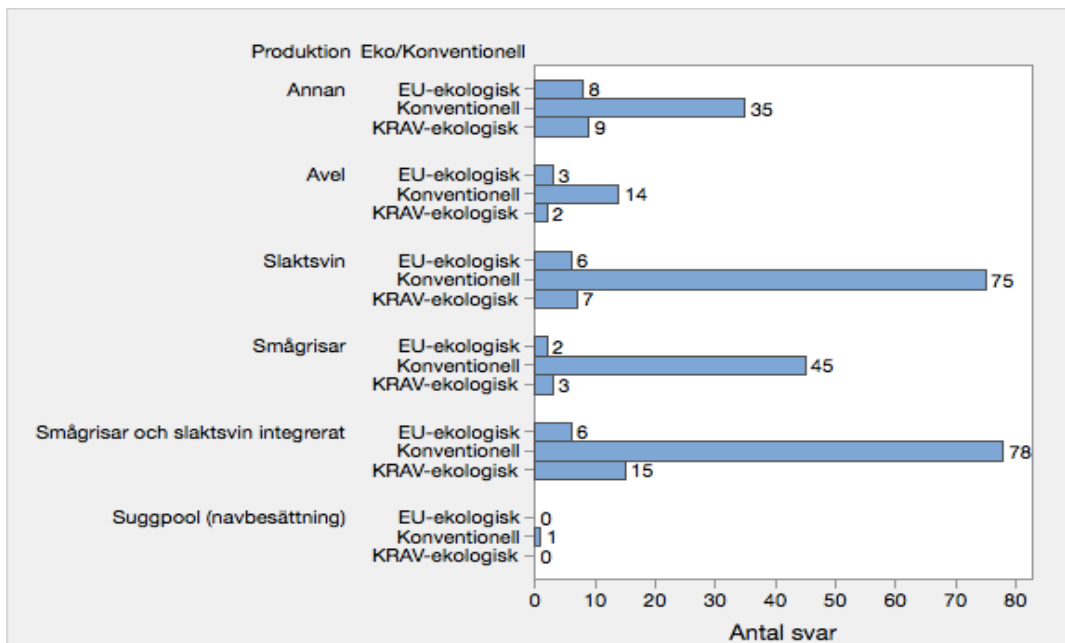
Efter tre veckors svarstid resulterade enkäten i 385 svar. Av dessa 385 var 309 kompletta där svar angetts på samtliga frågor och därför användes enbart dessa 309 svar i den fortsatta databearbetningen. 140 mejl av de 2140 utsända mejlen studsade direkt tillbaka på grund av inaktiva adresser och därför ansågs det totala utskicket av mejl vara 2000 st. Totalt besvarades därmed 15 % av de 2000 enkäter som skickades ut men i denna studie redovisas svarsfrekvens beräknad på 2140 utskick då det inte gick att utläsa vilka län mejlen studsade tillbaka ifrån.

Utifrån svaren på fråga 1 (respondenternas länstillhörighet) gick det att utläsa att både Halland och Västra Götaland var de län som hade högst svarsfrekvens, 21 % (Tabell 1).

Tabell 1. Respondenternas geografiska uppdelning samt andel svar per län.

Län	Antal utskick	Antal svar	Svarsfrekvens (%)
Blekinge	41	6	14
Dalarna	74	4	5
Gotland	47	8	17
Gävleborg	99	8	8
Halland	142	30	21
Jämtland	37	7	19
Jönköping	67	8	12
Kalmar	103	11	11
Kronoberg	61	10	16
Norrbottn	34	5	15
Skåne	408	60	15
Stockholm	75	6	8
Södermanland	69	7	10
Uppsala	82	11	13
Värmland	75	7	9
Västerbotten	78	13	17
Västernorrland	57	2	4
Västmanland	49	8	16
Västra Götaland	357	75	21
Örebro	67	9	13
Östergötland	118	14	12
Totalt	2140	309	14 %

Fråga 2 gällde vilken slags produktionsinriktning djurhållarna hade. Vanligast var enligt resultaten suggor med smågrisar och slaktsvin integrerat (32 %). Det följdes av producenter med enbart slaktsvin (29 %) och 16 % hade enbart suggor med smågrisar. Resultat från fråga 5 visar att 248 av 309 (80 %) svarande bedrev en konventionell produktion, 25 (8 %) bedrev en EU-ekologisk och 36 (12 %) bedrev en KRAV-ekologisk. För att avläsa hur representation av varje produktion såg ut i konventionell respektive ekologiskt kombinerades denna fråga med fråga 5. Fördelningen mellan olika typer av ekologisk produktion var likartad i de olika produktionsinriktningarna (Figur 1).

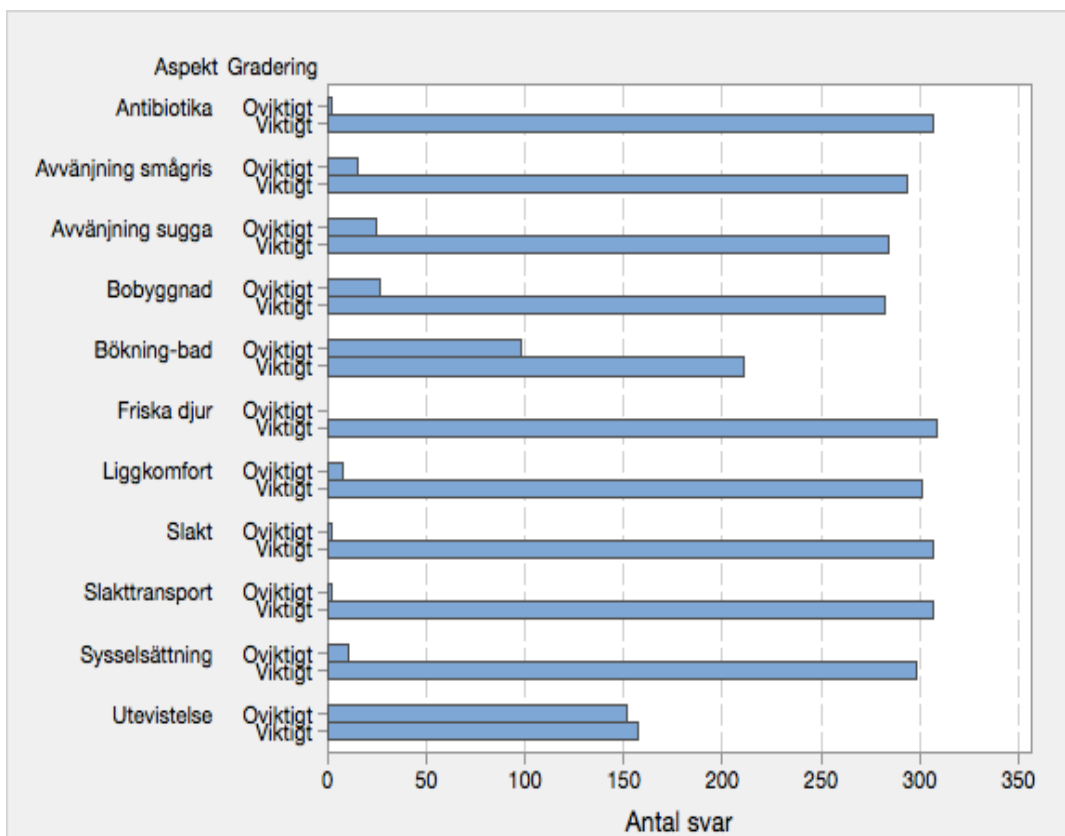

Figur 1. Fördelning av svar på olika produktionsinriktningar samt huruvida produktionen är konventionell eller ekologisk. Siffrorna vid staplarna anger antal svar.

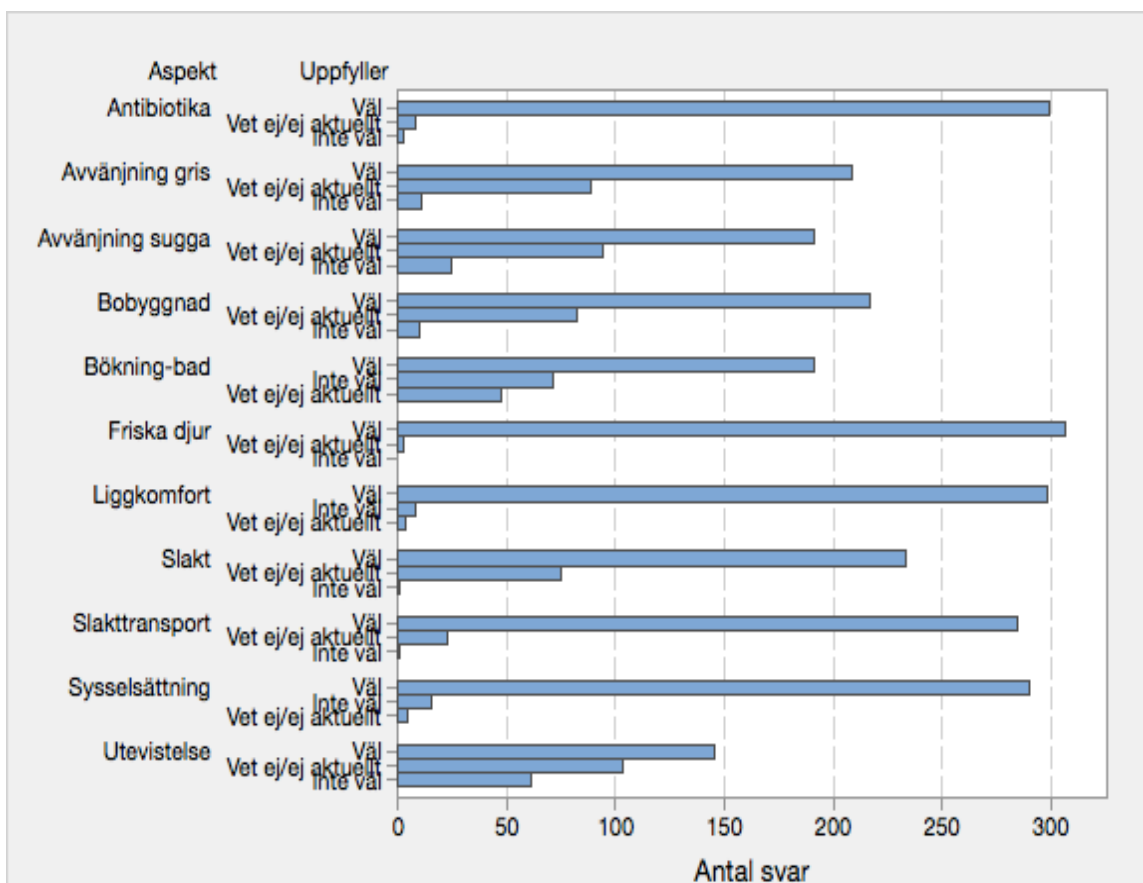
Det fanns en stor spridning i hur många suggor och slaktsvin de olika djurhållarna hade i sin produktion. Minimum antal suggor var 0 eftersom de fanns de som inte hade suggor i sin produktion överhuvudtaget. Flest antal angivna suggor var 1150. De flesta svarande hade mellan 0 och 100 suggor i produktionen.

Det fanns en liknande spridning bland respondenterna gällande antal slaktsvin i produktionen. Resultaten från denna fråga (nr 4) visade att medianen för antal slaktsvin var 26 samt att medelvärdet var 1759. Resultaten visar även att de flesta djurhållarna hade mellan 0 och 2500 slaktsvin i sin produktion, maximum var 30 000 st.

I fråga 6 fick djurhållarna gradera olika behov och beteenden hos grisen i förhållande till hur viktiga dessa var för grisens välfärd. Det behovet som fick flest antal "Mycket viktig" var "Friska djur" och det var ett av de två behoven som klassades som mest viktiga (Figur 2). Det andra behovet var låg antibiotikaanvändning. Det behov som ansågs minst viktigt för grisarna var tillgång till utevistelse. Den variabel som fick flest antal "Mycket väl" i producenternas egen produktion var "Låg antibiotikaanvändning". Detta tillsammans med "Friska djur" var det som ansågs uppfyllas bäst i egna produktioner (Figur 3).

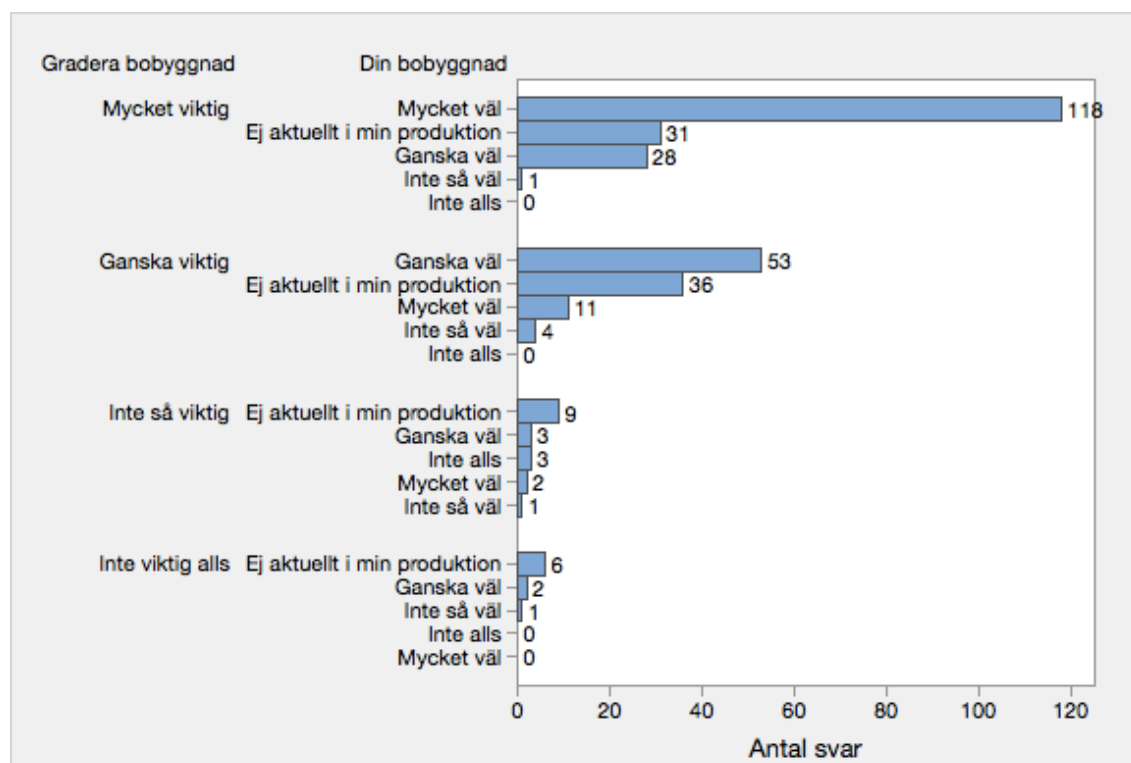

Figur 2. En sammanslagning av svarsalternativens graderingar visar en övergripande bild av djurhållarnas uppfattning om olika aspekter i relation till grisars välfärd. Oviktigt = svarsalternativ Inte viktig alls + Inte så viktig; Viktigt = svarsalternativ Ganska viktig + Mycket viktig.

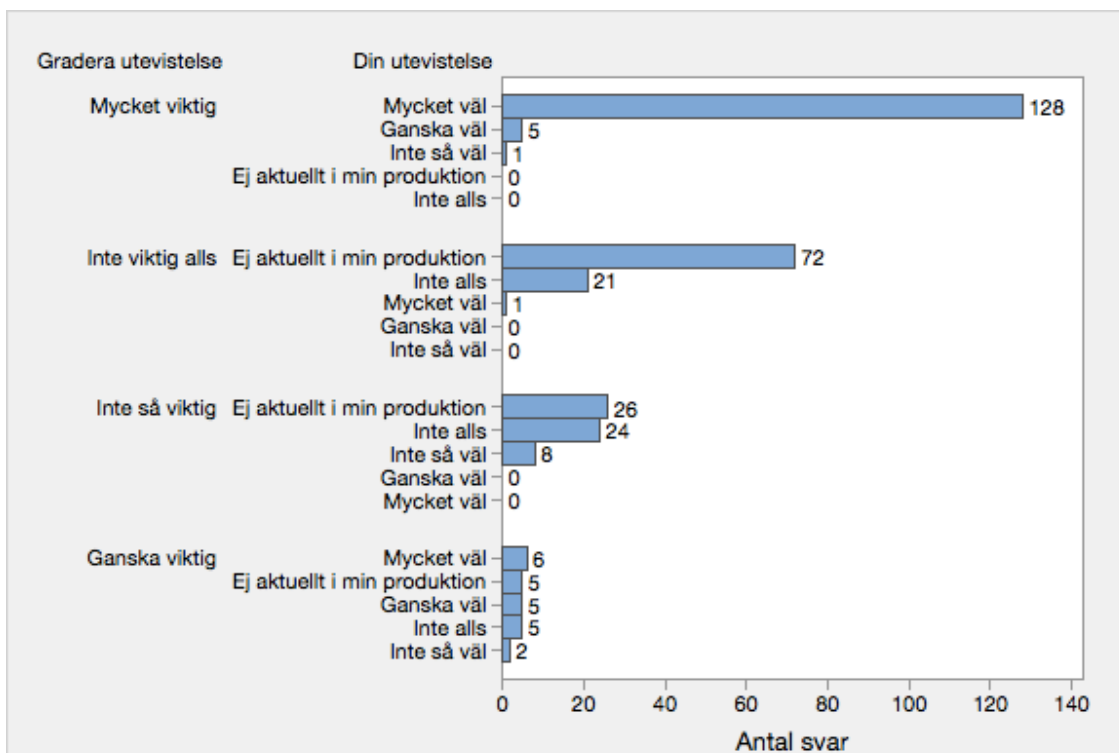

Figur 3. En sammanslagning av aspekter samt producenternas graderingar visar hur väl de anser att de själva uppfyller olika variabler för grisens välfärd i deras egen produktion. Svarsalternativ Mycket väl + Ganska väl = Väl; Vet ej + Inte aktuellt i min produktion = Vet ej/ej aktuellt; Inte alls + Inte så väl = Inte väl.

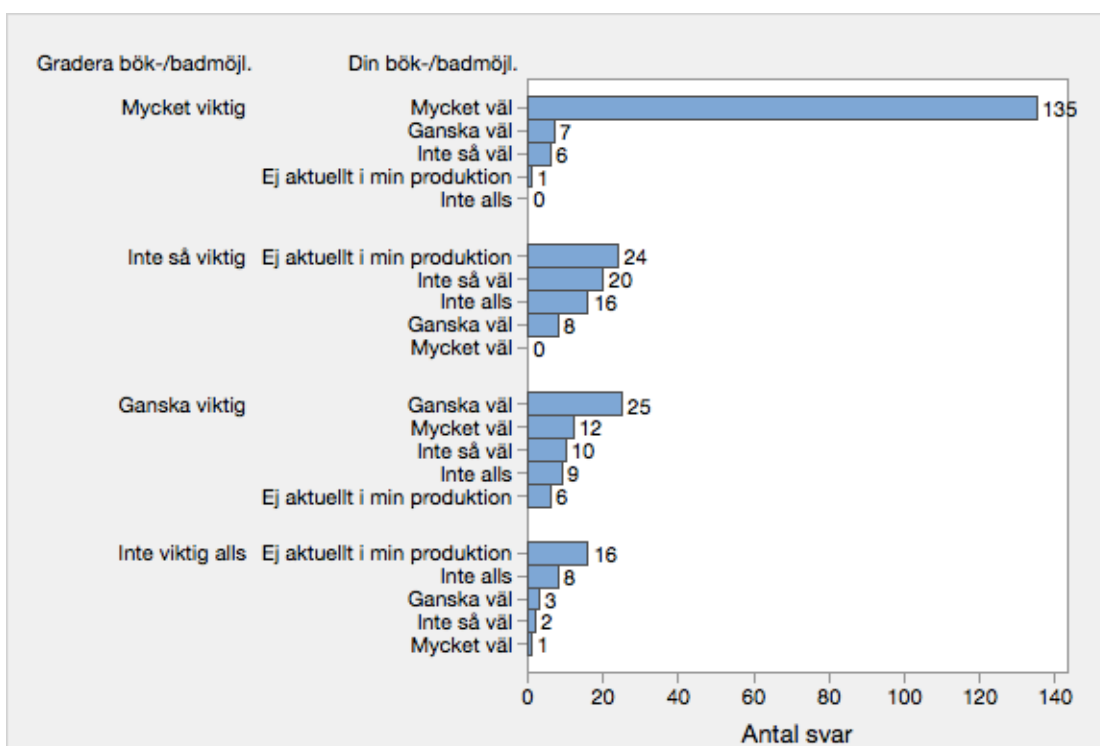
Det framgick att av de 178 respondenter som svarade att "Utförande av bobyggnadsbeteende" är "Mycket viktigt" för suggan var det 118 (66 %) som ansåg att deras egen produktion som uppfyllde detta "Mycket väl" (Figur 4). Det gick även att utläsa att av de 134 respondenter som svarade att utevistelse var "Mycket viktigt" var det 128 (96 %) som ansåg sig uppfylla detta "Mycket väl" i sin egen produktion (Figur 5). Liknande svarsresultat erhöles för bök- och badmöjligheter där 149 producenter ansåg att detta behov var "Mycket viktigt" för grisarnas välfärd och 135 (91 %) ansåg sig uppfylla detta "Mycket väl" i sin egen produktion (Figur 6).

Figur 4. Respondenternas inställning för soggans bobyggnadsbehov relaterat till välfärd kombinerad med respondenternas egen produktions tillfredsställelse av behovet. Siffran i slutet av stapeln är antal svar.

Figur 5. Respondenternas inställning till grisarnas behov av utevistelse i förhållande till deras välfärd samt respondenternas tillfredsställelse av behovet i egen produktion. Siffran i slutet av stapeln är antal svar.

Figur 6. Respondenternas inställning till grisens behov av bök- och badmöjligheter i förhållande till grisens välfärd samt respondenternas tillfredsställelse av behovet i egen produktion. Siffran i slutet av stapeln är antal svar.

I fråga 8 i enkäten fick djurhållarna ta ställning till huruvida de skulle vara intresserade av att ansluta sig till en välfärdsmärkning eller inte (Tabell 2). Det var en tydlig majoritet av de svarande som ansåg sig vara intresserade, så mycket som 220 (71 %) av de svarande om

man såg till både de som var intresserade vid ökad lönsamhet (42 %) och de som var intresserade oavsett om det innebar ökad lönsamhet eller ej (29 %). 11 % var inte intresserade alls och 18 % visste inte om de var intresserade eller ej.

Tabell 2. Beskrivande statistik över huruvida respondenterna var intresserade av anslutning till produktmärkning eller inte.

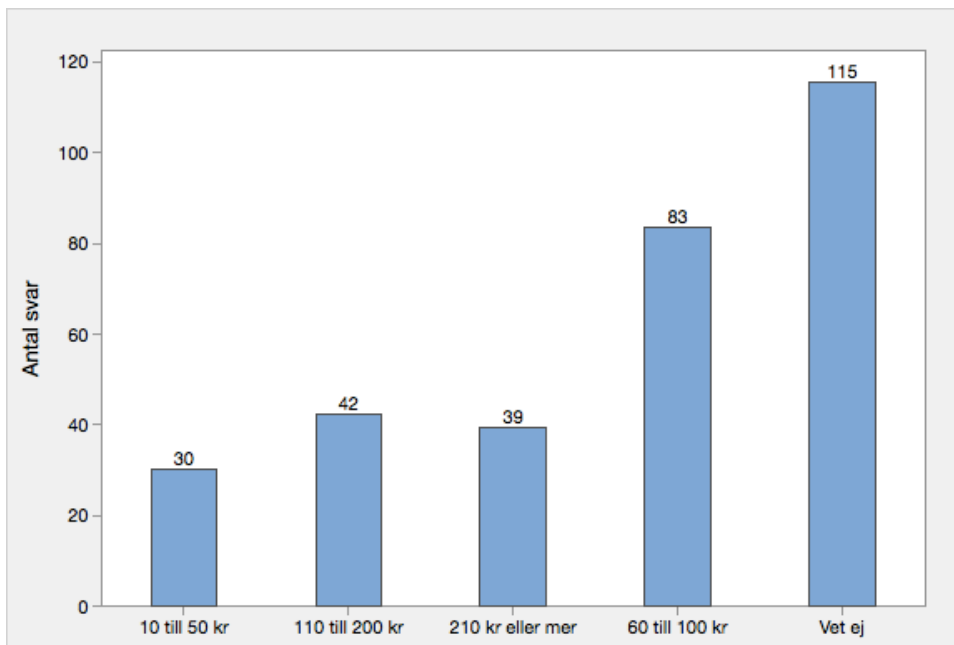
Anslutning	Antal svar	%
Ja, jag skulle vara intresserad oavsett ökad lönsamhet eller inte	91	29
Ja, jag skulle vara intresserad om det innebär ökad lönsamhet	129	42
Nej, jag skulle inte vara intresserad	35	11
Vet ej	54	18
Totalt	309	100

Vid kombination av fråga 8 och fråga 2 visade de insamlade svaren vilken kategori av produktionsinriktning som till störst andel innehöll intresserade respondenter (Tabell 3). I produktionskategorin "Annan" var det störst andel intresserade oavsett om anslutning innebar ökad lönsamhet eller inte (37 %). I kategorin med generellt flest antal svarande (smågris och slaktsvin integrerat) var den största andelen svarande intresserade av anslutning endast om det innebar en ökad lönsamhet, 50 % av dessa producenter var då intresserade.

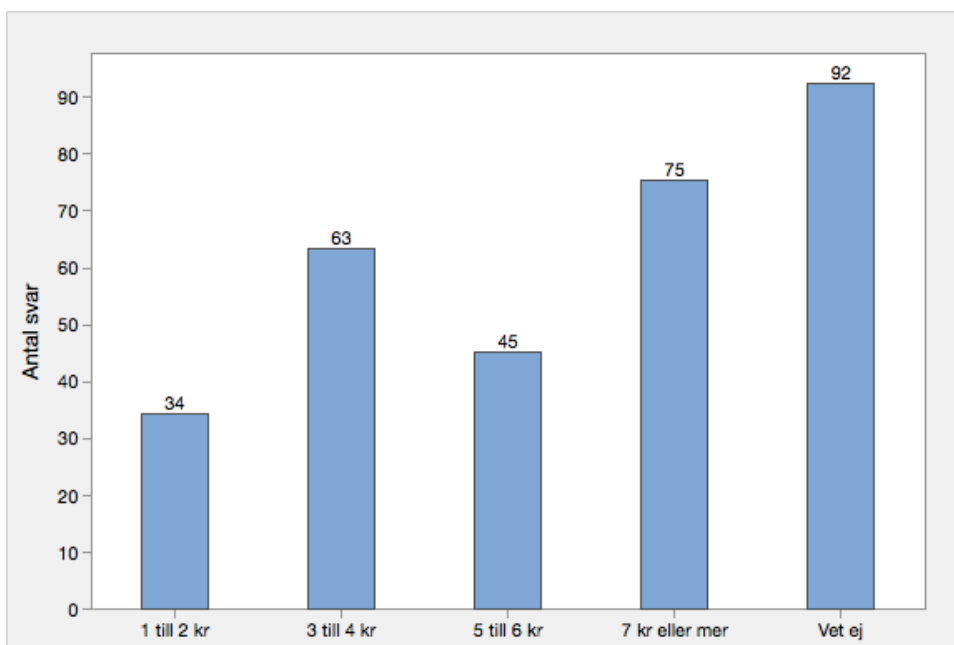
Tabell 3. Respondenternas intresse för anslutning till produktmärkning uppdelat efter deras produktionsinriktning.

	Suggpool (nav)		Avel		Slaktsvin		Smågrisar		Smågrisar och slaktsvin		Annan	
Anslutning	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ja, oavsett lönsamhet	0	0	6	32	25	28	10	20	31	31	19	37
Ja, mot ökad lönsamhet	0	0	5	27	41	47	28	56	49	50	6	12
Nej	0	0	4	21	11	13	4	8	5	5	11	21
Vet ej	1	100	4	21	11	13	8	16	14	14	16	31
Totalt	1	100	19	100	88	100	50	100	99	100	52	100

Fråga nr 9 och 10 rörde hur mycket mer djurhållarna skulle önska få betalt per smågris respektive per kg slaktvikt vid eventuell anslutning till produktmärkning. Det var tydligt i båda frågor att majoriteten av producenterna inte hade klart för sig hur mycket mer betalt som var önskvärt då flest hade svarat "Vet ej" (Figur 7). I fråga 9 var det 115 st (37 %) som hade svarat att det inte visste hur mycket mer betalt de önskade få och svaren från fråga 10 visade att 92 st av respondenterna (30 %) angett samma svarsalternativ där. Om man bortser från kategorin "Vet ej" önskade flest producenter (30 %) få 60-100 kr mer per smågris och 24 % av de svarande önskade få 7 kr eller mer per kg slaktvikt (Figur 8).

Figur 7. Respondenternas önskemål vid ökad merbetalning per leveransfärdig smågris vid anslutning till produktmärkning. Siffrorna vid staplarna anger antal svar.

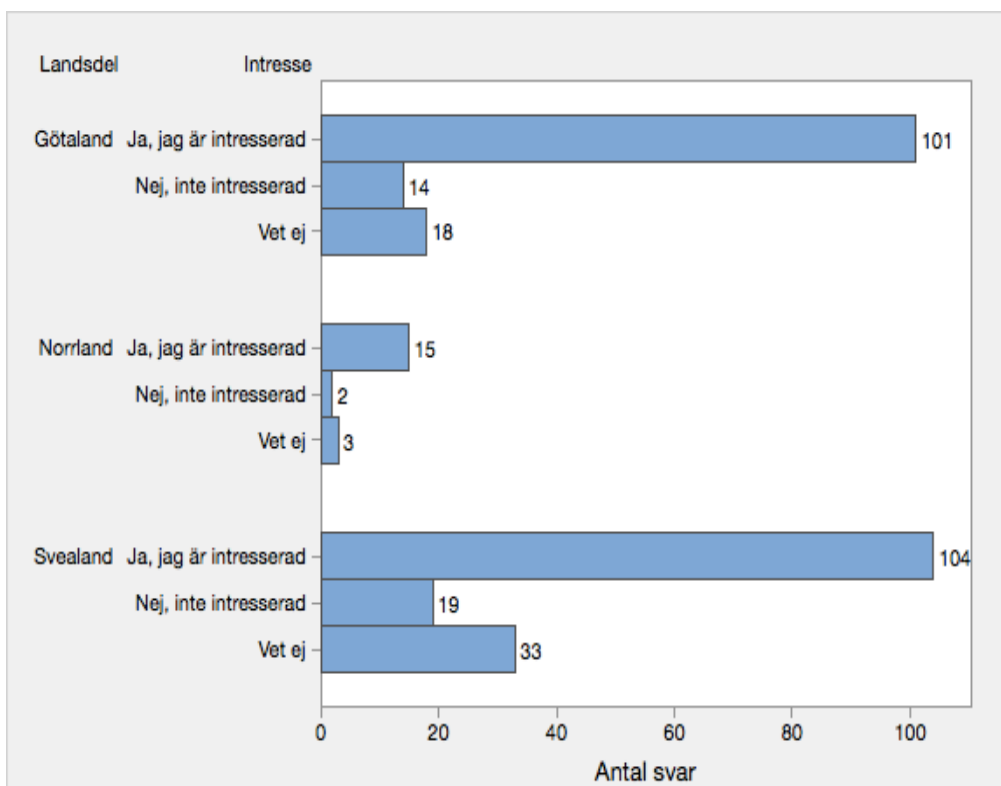
Figur 8. Respondenternas önskemål om ökad lönsamhet per kg slaktvikt vid anslutning till produktmärkning. Siffrorna vid staplarna anger antal svar.

Den sista frågan (nr 11) i enkäten var ett öppet kommentarsfält där djurhållarna hade chans att kommentera fritt kring enkäten och studien. 83 svarande hade noterat något på denna fråga men eftersom många var irrelevanta till studien eller svåra att tyda presenteras här endast ett fåtal kommentarer. Majoriteten av kommentarerna var negativa eller nedlåtande till studiens syfte. Ett flertal uttryckte att de inte förstod vad produktmärkningen utgjorde för skillnad jämfört med ekologisk djurhållning. Följande kommentarer är ett axplock ur samtliga svar på fråga 11, något förkortade och förtydligade;

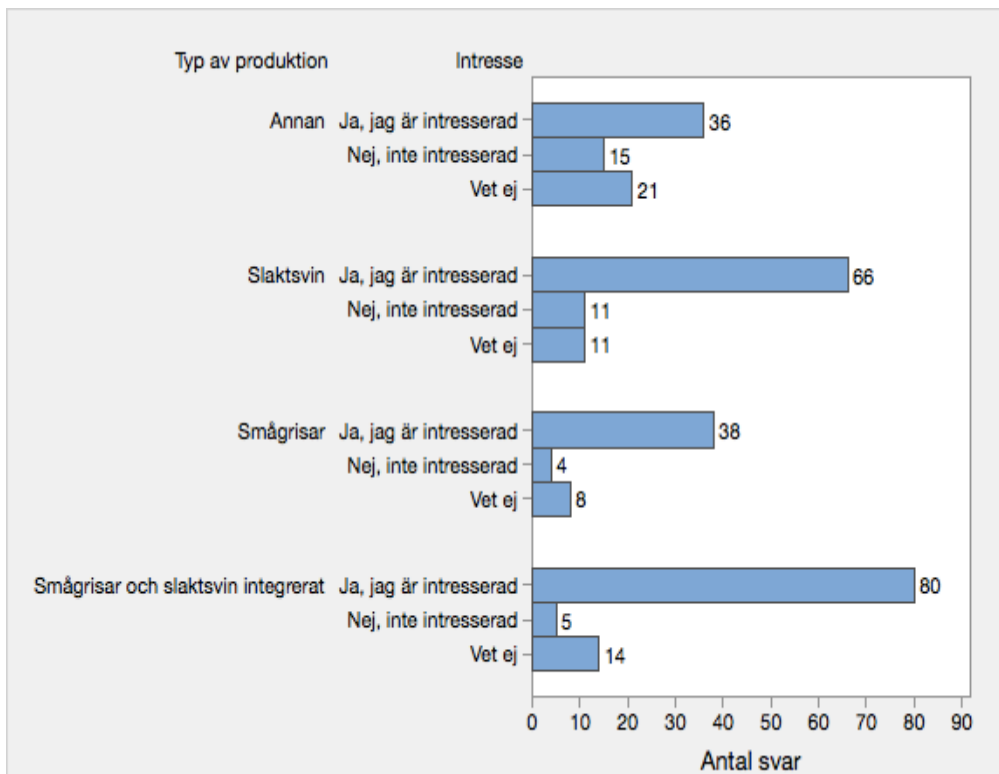
- Förstår inte varför annat än KRAV-certifiering behövs.
- Efterfrågar inte fler certifieringar, dyrt för produktion och missvisande i affärerna.
- Önskar istället uppmuntran till konsumenter att köpa direkt från gård.

- Uppfattar det som att kunderna gärna betalar mer för långsamt växande utegräs.
- Önskar ingen ytterligare dokumentation, för mycket som det är redan nu med olika program och certifieringar. Kontroller och dokumentation som inte gör någon nytta för någon upplevs som vanligt.
- ”Djurvälfärd kostar, dålig djurhållning kan fixas med antibiotika”.
- Klagar på otydliga frågor och frågor som är svåra att besvara i enkäten.
- Menar att ”svenskt kött”-märkningen står för samma sak som studiens syfte.
- En producent hade svarat att denne ger konventionellt foder och har grisar utomhus under sommaren och gärna hade gjort det i större omfattning om det var mer lönsamt än vad det är idag.
- En producent som inte tror att konsumenterna är intresserade av detta alls.
- Ett fåtal producenter som gärna gör mer om det lönar sig och om det inte innebär mer pappersarbete för dem.

Störst andel producenter (76 %) intresserade av välfärdsmärkningen fanns i Götaland (Figur 9). 81 % av producenterna som bedrev en produktion av smågrisar och slaktsvin integrerat var intresserade av märkningen (Figur 10). Chi2-testet visade att sambandet mellan typ av produktion och intresse för märkningen var signifikant (Pearson Chi2 (3 df) = 15,66; P = 0,0013). Sambandet mellan landsdel och intresse för anslutning var inte signifikant (Pearson Chi2 (2 df) = 0,6; P = 0,74).

Figur 9. Respondenternas intresse för anslutning till produktmärkning uppdelat efter geografisk uppdelning i Sveriges tre landsdelar. Siffrorna som anges vid staplarna är antal svar.

Figur 10. Producenternas intresse för anslutning till välfärdsmärkning uppdelat efter vilken typ av produktion de angett att de bedriver. Siffrorna som anges vid staplarna är antal svar.

4. Diskussion

4.1 Välfärdens relevans

För att skapa ett system och en märkning som skapar trovärdighet krävs tillit från allmänheten och löften som uppfylls (Keeling, 2015). För att uppfylla konsumenternas önskemål behövs välfärdsmissiga värderingar och miljöer som gynnar djurens naturliga beteenden (Fraser, 2004). Djuret ska erbjudas chans att uppleva positiva känslor, inte bara undgå negativa sådana (Fraser, 2004). Samma författare menar att det är avgörande för deras välfärd att de utöver detta ges chans till att utföra artspecifika beteenden. Hos grisar kan detta vara beteenden som att reglera sin kroppstemperatur genom/vid utevistelse, bygga bo inför grisning och att böka/födosöka. Bracke (2011) menar att behovet av att reglera sin temperatur, exempelvis genom att bada/böka i lera, är för en gris så pass naturligt och grundläggande att det i sig är belönande och därför kan vara en grundläggande del av grisens välfärd. Enligt resultatet av denna studie uppmärksammar vissa respondenter detta, i princip hälften av dem anser det vara viktigt för grisar att få komma ut.

Keeling (2005) menar att vi har effektiviserat och ”förbättrat” produktionen så fort och under så kort tid att djuren inte hunnit anpassa sig. Detta har gjort att djuren inte mår bra i den miljö vi håller dem i idag och därmed är det inte ett hållbart produktionssätt (Keeling, 2015). Svenska politiker hävdar att grisars välfärd är en betydelsefull fråga och att det är högst aktuellt att kämpa för djurens rätt till ”drägliga levnadsförhållanden” (Guteland & Kofod, 2016). Personligen skulle jag vilja att vi satsade högre än ”drägligt”. Jag vill hålla med Keeling (2015) om att för ett hållbart lantbruk och en hållbar produktion krävs välmående och hälsosamma djur. För det kan antas att det krävs bättre än ”drägligt”. På

Sveriges Grisföretagare (2016) hemsida står det ”Den svenska modellen ger friska djur på djurens villkor”. Jag är inte beredd att hålla med om detta då jag tycker det krävs mer än för en god djurvelfärd än vad svensk konventionell djurhållning skapar idag.

Enligt en studie av Vermeer *et al.* (2014) går grisar med större utrymme per gris i genomsnitt upp mer i vikt än de med mindre utrymme. De grisar som hade 2,4 kvm/gris gick i genomsnitt upp 827 g/dag jämfört med de som hade 1,2 kvm/djur och gick upp 786 g/dag. De jämförde även en grupp med grisar som hade 1,6 kvm/gris och gick upp 817 g/dag. 1,1 kvm/gris är vad slaktfärdiga konventionella grisar får som minsta totalarea idag enligt föreskrift L100. Grisarna som hade mer utrymme per djur i studien visade också resultat på färre bogsår samt mer tid liggandes och ätandes. Med önskemål om friska djur bör samtliga fördelar med större yta tilltala respondenterna i denna studie, speciellt de som inte hade specifikt intresse i ökad lönsamhet. Dock påpekar Vermeer *et al.* (2014) att de ökade kostnaderna för större yta per djur inte kompenserade producenterna fullt ut jämfört med de positiva följderna. Detta stöds även av Jensen *et al.* (2012) som med resultaten av sin studie menar att det inte går att påvisa ökad produktivitet med enbart ökad yta per gris. Dock var dessa resultat enbart baserade på välskötta konventionella system samt förutsatte studien att kostnaden för ombyggnation skulle bli mycket stor för producenterna. Ingen av ovan nämnda studier utfördes dock på grisar utomhus och därför kan det inte förutsättas att större yta samt utomhusvistelse ökar produktiviteten. Forskningen om utegående konventionellt uppfödda grisar är bristfällig (Buckner *et al.*, 1998), detta bör därför studeras vidare. Samma författare menar att vi har forskat utförligt på grisar inomhus i konventionella system men inte utegående. Trots att studien är publicerad 1998 kan det antas att det inte tillkommit mycket forskning på utegående djur sedan dess eftersom det var mycket svårt att hitta ny forskning på detta under denna studie. Detta trots att det är åt det hållet marknaden utvecklas vilket stöds av konsumenterna i Europa som allt mer tänker på djurens välfärd vid konsumtion och inköp (Europakommissionen, 2005; Europakommissionen, 2016).

4.2 Producenternas intresse

Datainsamling från denna studie visade att majoriteten svarande var intresserade av att ansluta sig till en välfärdsmärkning. Enligt resultaten av denna studie är alltså majoriteten av producenterna som medverkade villiga att möta efterfrågan hos konsumenterna (Konkurrenskraftsutredningen, 2015). Det kan anses förvånande att andelen intresserade av anslutning, oavsett ökad lönsamhet eller ej, var så stor som 29 %. Detta är förmodat förutsatt att lönsamheten inte givet skulle sjunka, då man kan anta att få respondenter i så fall skulle vara intresserade. Men man kan undra varför inte fler väljer att förbättra sin djurvelfärd redan nu om de ändå är villiga att göra det oavsett vinstökning. Kanske är det för att de inte har något som driver dem till det nu. Det finns inte en aktuell märkning så som den arbetet beskriver och då finns inte heller något som driver dem till den sortens utveckling. För om producenterna verkligen inte brydde sig om lönsamheten skulle de kunna utöka sin produktion omedelbart till ett djurhållningssätt med högre välfärd än i vanlig konventionell produktion idag. Det skulle också kunna vara så att respondenterna svarade ja på frågan om intresse att delta i märkningen för att de innerst inne skulle vilja göra detta och anser att det är rätt sak att göra för djurens välfärd men när det kommer till praktiskt och faktiskt utförande så utgör lönsamheten och tidsåtgången viktiga försvårande faktorer.

Om producenterna skulle kunna öka sin lönsamhet och leverera konsumenterna kött från lyckliga djur, varför visar då inte studien att 100 % av de svarande är intresserade? Det skulle kunna handla om konkurrens och därmed tro om att det faktiskt inte skulle leda till en ökad lönsamhet samt brist på tro om att märkningen lyckas på marknaden. Kanske har

de inte tagit del av den vetenskap som tydligt visar hur pass intresserade konsumenterna är av en välfärdsstämpel i affären, kanske känner de inte tillräckligt med motivation för att genomgå de förändringar som krävs. Berglund (2016) rapporterar beträffande Danmarks nya märkning av griskött där djurhållarens produktion och därmed köttet får fler stjärnor ju högre välfärd djuren anses haft. En standardmässig svensk konventionell grisproduktion skulle uppnå två stjärnor men om man dessutom utökade med utevistelse skulle detta resultera i tre stjärnor. Berglund (2016) skriver också att 8 av 10 danskar är beredda att betala för att grisarna har det bättre än vad de anses ha det idag. I samma artikel uttalar sig Danmarks miljö- och livsmedelsminister genom att påpeka att bättre djurvelfärd startar på en plats och utvecklas genom att förflytta sig därifrån framåt samt att alla konsumenter idag inte har råd att köpa ekologiskt och därför är det bra med ett mellanting mellan ekologiskt och konventionellt. Johansson (2016) skriver i en annan artikel om samma stjärnsystem att systemet är till för att locka danskarna att köpa kött från djurvänligare produktioner. I artikeln skriver hon att priset för kött med en stjärna förväntas bli ca 10 % högre än vanligt kött och en prishöjning på ca 30-40 % väntas för köttet med tre stjärnor. Denna idé liknar den som detta arbete presenterar, dock bearbetad så att djurhållarna själva får välja vilken nivå de önskas uppnå. Det skulle kunna vara en bra väg att gå eftersom det blir ett aktivt val för djurhållarna där nivån på deras djurvelfärd avspeglas i deras vinst. Det som framförallt skiljer Danmarks stjärnsystem från denna välfärdsmärkning är att grundtanken för denna välfärdsmärkning är att vissa specifika punkter ska uppnås för producenterna att kunna ansluta, de skulle inte kunna välja själva vad de önskar uppnå eller inte. Detta kan vara positivt då de tvingas genomföra förändringar som höjer välfärden för att ansluta och öka lönsamheten men samtidigt kan tvånget att genomföra dessa förändringar göra att producenterna väljer att inte ansluta.

Resultaten visar även att andelen intresserade producenter i kategorierna "Annan" och "Avel" är relativt liten. Dock kan detta påverkats av att det är en liten andel respondenter i denna kategori och därför ger stickprovet ingen bra information om hur det ser ut bland alla producenter. Det blir alltså svårare att uppskatta den sanna andelen intresserade. Kanske kan det vara så att en stor del av de andra kategorierna har svarat för att de är överrepresenterade i resterande Sverige eller så speglar detta inte den egentliga fördelningen av intresse utan det är bara en liten del av dessa producenter som tagit del av enkäten.

Resultat från fråga 6 och 7 visar tämligen tydligt hur en del av Sveriges grisproducenter anser att grisars välfärd bör se ut och faktiskt ser ut bland respondenternas egna produktioner. Det är tydligt enligt resultaten att friska djur var det som graderas högst hos djurhållarna för vad som är viktigast för grisars välfärd. Friska djur är också något som kan anses vara viktigast för produktionen och inte för grisen som en individ eller grisens välfärd sett ur grisens perspektiv men det tål att ifrågasättas. Om en gris är sjuk, kan den ändå vara lycklig? Och om en gris inte är frisk, har den omedelbart en dålig välfärd då? Det är tydligt i texten och rubriken av Keeling (2015) "Healthy and Happy: Animal Welfare as an Integral Part of Sustainable Agriculture" att både lycka och hälsa är väsentliga delar för att uppnå god djurvelfärd. Författaren menar att definitionen av djurvelfärd förändras hela tiden men att det är tydligt hur uttrycket allt mer rör sig mot att välfärd avgörs och bedöms utifrån hur djuret beter sig, uppfattar och hanterar sin situation/levnadsmiljö. Detta istället för hur miljön och hanteringen ser ut att påverka djuret.

Resultaten från fråga 6 visar att den parameter som angetts som minst viktig för grisens välfärd var tillgång till utevistelse (Figur 2). Så mycket som 49 % av de svarande ansåg att detta var oviktigt för grisens välfärd. Detta stämmer inte överens med forskare som menar

att utlopp för naturliga beteenden, så som att böka utomhus för en gris, är belönande i sig och därmed en viktig grund för en god djurvälstånd (Bracke, 2011). Inte heller stämmer det överens med konsumenternas värderingar och intresse för produkter från lyckliga djur (Konkurrenskraftsutredningen, 2015). Intressant är även att i samma fråga har 32 % av de svarande angett att möjlighet till att böka/bada också är oviktigt för grisens välfärd. Detta är tänkvärt eftersom det är just dessa två parametrar tillsammans med möjlighet för suggan att utföra bobyggnadsbeteende, som jag personligen anser vara bland de viktigaste för en god djurvälstånd hos grisen. Huruvida djurhållarna i denna fråga verkligen lyckats åsidosätta sina egna produktioner är tveksamt. Kanske speglar deras värderingar deras produktioner så pass att de inte kan gradera enligt annat än vad de själva åstadkommer för sina djur. Detta stöds av resultaten (Figur 4, 5 och 6) som påvisar att enbart de djurhållare som svarat att de tycker bobyggnad, bök-/badmöjligheter samt utevistelse är mycket viktiga för grisar uppfyller detta mycket väl i sin egen produktion. Det kan också vara så att producenterna svarar på fråga 6 och 7 utifrån vad de redan åstadkommer i sin produktion idag och vad de därför önskar prioriteras högst i märkningen då det kräver så lite förändring och skillnad jämfört med vad de redan gör. Detta i sin tur kan påverka hur stor del av producenterna som svarar jakande vid intresse för anslutning. Om de inte upplever att de behöver genomföra stora förändringar jämfört med vad och hur de gör innan anslutning, som att bibehålla friska djur och låg antibiotikaanvändning, kan de ställa sig mer positiva än om det till exempel krävs att de skapar tillgång till utevistelse för sina djur. Det valdes att inte infoga specifika krav för märkningen i detta arbete då sådana krav inte fastställts och därför inte skulle påverka resultatet. Man kan tänka sig att utevistelse, tillgång till att böka, god slakt samt anpassad avvänjningstid är punkter som absolut skulle prioriteras. Anpassad avvänjningstid, utevistelse och tillgång till att böka är då sådana förändringar som kan anses större och mer krävande för producenterna och därmed påverka deras intresse för anslutning. Därför kan det, trots det stora intresset bland producenterna, antas att andelen intresserade inte skulle vara lika stor vid en fastställning av förändringar som krävs för anslutning till välfärdsmärkning.

Man kan tydligt avläsa från resultaten av fråga 6 och 7 (Figur 3) att en stor del av de producenter som svarade att utevistelse inte är viktigt alls för grisens välfärd sedan svarat att det inte är aktuellt i deras egen produktion. Om man inte anser att djur av samma art har samma behov av tillgång till utevistelse, oavsett kön eller stadium i livet, så kan man fråga sig vad som definierar vilka grisar som behöver gå ut och inte. Samtidigt kan det ju också vara så att de producenter som svarat att det inte är aktuellt för djuren i deras produktion att gå utomhus, det är producenter som inte tycker att det är aktuellt för några djurs välfärd att få tillgång till utevistelse. Enligt resultat från fråga 7 svarade djurhållarna att de bäst uppfyller friska djur och låg antibiotikaanvändning i sin egen produktion, vilket kan anses logiskt eftersom det är med friska djur och låg antibiotikaanvändning som producenterna bäst uppnår konkurrenskraftiga produktioner i EU.

4.3 Funna samband

Chi2-testerna som utfördes för att upptäcka eventuella samband mellan producenternas intresse för anslutning, landsdel samt typ av produktion visade ett signifikant samband mellan typ av produktion och intresse. De producenter som bedrev en integrerad smågris- och slaktsvinsproduktion var de mest intresserade av välfärdsmärkningen.

I Götaland var 76 % av respondenterna intresserade av att ansluta sig till produktmärkning (ej signifikant).

4.4 Felkällor och brister

Bortfallet av respondenter upplevdes inte problematiskt under arbetets gång men det hade självfallet varit gynnsamt för studien med fler svarande. Vid utskick av enkäten studsade ca 140 mejl direkt tillbaka, vilket minskade det faktiska utskicket till 2000 mejladresser. Eftersom inte samtliga mottagare heller var aktiva djurhållare samt att en stor del antogs privatpersoner gick det inte att räkna ut en exakt svarsfrekvens. Men räknat efter mejlen som studsade tillbaka så ansågs svarsfrekvensen bli 15 %. Dock räknades sammanställd bearbetning på 14 % då det inte var möjligt att räkna ut vilka mejl som studsade från vilka län och en mer exakt svarsfrekvens inte kunde räknas ut. Jordbruksverkets register har kontinuerligt registrerat grishållare sedan år 1995 och har aldrig rensats från inaktiva djurhållare (M. Miroslavjevic, Jordbruksverket, personligt meddelande, 24 maj 2016).

Trots tydliga instruktioner i utskicket och även i enkäten var det många lantbrukare som valde att personligen svara på utskicksmejlet och framföra sin kritik gällande enkätens spridning. För att öka svarsfrekvensen efterföljdes det första utskicket av ett följebrev med en påminnelse om enkäten. En del av respondenterna uttryckte även negativa åsikter i sina fria kommentarer (fråga 11). De uttryckte negativa kommentarer om enkäten och studien.

Det blev tydligt att för att producenterna skulle kunna svara på hur mycket mer betalt per smågris eller kg slaktvikt de önskade (fråga 9 & 10) hade en mer utförlig beskrivning av de föreslagna förändringarna i så fall behövts. Det ansågs därför naturligt att majoriteten av de svarande fann det svårt att definiera hur mycket mer betalt de önskade per smågris samt per kg slaktvikt när de inte visste tydligt vad det var de ska få mer betalt för. Hade en lista med förändringar inför anslutning bifogats med enkäten så kan det antas att producenterna hade haft lättare för att ge ett mer exakt svar på hur mycket mer betalt de önskat.

4.5 Framtida forskning

För att fortsätta där detta arbete tar slut skulle man kunna komplettera med en studie inriktad på vad som behövs för att motivera konsumenterna vid inköp av välfärdsvaror samt vad som gör en märkning framgångsrik på marknaden, detta för att motverka misslyckad marknadsföring. Det hade även varit intressant att ta reda på vad som skulle göra de icke intresserade respondenterna intresserade av anslutning. Man skulle med detta arbetes utveckling kunna motivera andra, såväl konsumenter som producenter, att se gråzonen som idag finns mellan konventionell och ekologisk produktion.

Från början var tanken att detta arbete skulle riktas både till nötkreaturs- och grisproducenter men på grund av tidsbrist begränsades arbetet till enbart yrkesmässiga verksamheter med gris. Tanken var även att göra djupgående intervjuer med lantbrukare men tidsbristen påverkade så pass att enkäter och en tydlig överblick prioriterades. Om studien hade fortsatt härifrån hade djupgående intervjuer kompletterat den ytliga informationen från enkätstudien väl.

Härifrån skulle man även kunna undersöka vilka krav konsumenterna ställer på en välfärdsmärkning och jämföra dessa resultat med vilka behov producenterna graderade som viktiga för grisens välfärd. Kraven som konsumenterna ställer på en välfärdsmärkning är högst aktuella för att konsumenterna ska vara villiga att betala extra för det som märkningen intygar.

4.6 Välfärdsmärkningens utveckling

Denna studie kan i framtiden användas för att motivera en välfärdsmärkning. En sådan märkning skulle kunna konkurrera med både ekologisk och konventionell produktion. Fraser (2001) menar att djurproduktionen idag är formad efter 50 års efterfrågan och

påverkan, ett strävande efter mer och bättre mat på ett billigt och effektivt sätt. Samma författare menar att på grund av denna efterfrågan står vi idag med ett behov av produktionsätt som främjar miljön samt inte innebär hälsoproblem för djur eller människor. Detta behov drivs av en allmänhet som bryr sig allt mer om djurens välfärd och att produkterna framställs på ett djurvänligt vis (Fraser, 2001). Fraser (2001) menar att om inte dessa aspekter beaktas kommer lantbruksindustrin mista en stor del av allmänheten och konsumenternas tillit och entusiasm för utvecklade produkter. Det bästa är en kombination av allmänhetens vilja till förändring, att regeringens ledare är villiga att göra den förändringen tillsammans med nya idéer från produktionssidan (Fraser, 2001). Genom att skapa en märkning där konsumenter fattar medvetna beslut som bidrar till god djurvälfärd och producenter drivs av ökad lönsamhet tror jag att produktionen skulle utvecklas och främjas trots konkurrens mot idag väletablerade märkningar.

Om man ska tro Kirchmann *et al.* (2014) är inte ekologisk produktion lösningen till en kombination av god djurvälfärd och effektiv odling. Marknadsrapporten från KRAV (2015d) visar bland annat hur lönsamheten ser ut för en ekologisk respektive oekologisk lantbrukare samt hur stor skillnaden är på köttets värde från ekologisk respektive oekologisk framställning i hela produktionsledet. Rapporten visar tydligt att det ekologiska köttet är värt mer än det oekologiska genom hela ledet, från lantbrukarens hand till försäljning i dagligvaruhandeln. Det påpekas även att det som får budgeten att gå ihop för de ekologiska lantbrukarna är bland annat miljöersättningen som producenterna får, eftersom det skapar en intäkt oberoende av försäljningens siffror (KRAV, 2015d). Försäljningschefen uttalar sig i rapporten om att efterfrågan av KRAV-certifierade produkter har varit så hög att det nu kan bli ett problem att se till att det finns tillräckligt med varor på hyllorna nästkommande år. För att lyckas med detta är KRAVs mål att genomföra starkare nyrekrytering av blivande ekologiska lantbrukare (KRAV, 2015d). Dock syftar rapporten till att problemet med nyrekrytering kan bli att lantbrukare inte ser tillräckligt stor lönsamhet i KRAV och därför påverkas deras intresse inför anslutning till programmet. Vid närmare eftertanke undrar jag om det stämmer, att frågan om lönsamhet påverkar lantbrukarna så mycket att de väljer bort omläggning till ekologiskt lantbruk. Enligt detta arbetes resultat var det en tredjedel av respondenterna som kunde tänka sig att ansluta till märkningen oavsett lönsamhet. Jag menar därför att anledningen till att lantbrukarna väljer bort ekologiskt är inte på grund av lönsamheten utan att det framförallt är karenstiden på växtodlingen som stoppar dem från att vilja bli ekologiska. Detta skulle överensstämma med personliga erfarenheter av lantbrukare, dessa resultat samt KRAVs marknadsrapport (2015).

Nibble Gårdsgris är ett koncept som kombinerar svensk konventionell produktion med högre djurvälfärd, de benämner sig som den enda miljöcertifierade grisuppfödaren i Sverige (S.E., Johansson, Nibble Gårdsgris, personligt meddelande, 6 februari 2016). Deras slaktsvin har tillgång till utevistelse och Johansson menar att om man bara ser till grisproduktionen på gården, så är deras lönsamhet i nivå med en ”vanlig” konventionell gård. På deras hemsida beskrivs gården som en grisuppfödning där grisarna ska få växa upp med gott om utrymme i en harmonisk miljö, får foder från egna marker och där samma grupp syskon får gå tillsammans hela uppväxten (Nibble, 2016). Johansson menar att de säljer kött från lyckliga grisar till kunder som bryr sig och att de lyckas för att de har gjort ett märke av sig och tilltalar en publik som andra märken inte når. Man kan tycka att någonstans på jakten efter ett effektivt och lönsamt lantbruk har vi tappat vår etiska kompass efter hur långt vi är villiga att gå och det gör att vi idag bedriver djurproduktion med djur som lever i ”drägliga förhållanden” och inte mer än så.

4.7 Slutsats

Friska djur var det behov som angavs som viktigast för grisars goda djurvälstånd. Majoriteten av producenterna bedömde sig bäst uppfylla friska djur och låg antibiotikaanvändning i sin egen produktion.

42 % av djurhållarna som svarade på enkäten var intresserade av anslutning vid ökad lönsamhet och 29 % av respondenterna var intresserade oavsett ökad lönsamhet eller ej.

Majoriteten av grisproducenterna som svarade på enkäten (71 %) var intresserade av att ansluta sig till en framtida produktmärkning med inriktning på god djurvälstånd. Producenter av smågrisar och slaktsvin i en integrerad besättning var den produktionsinriktning där intresset var störst. Sammantaget anser jag att detta arbete visar på goda förutsättningar för en marknad med en välfärdsmärkning av griskött i framtiden.

5. Populärvetenskaplig sammanfattning

Författare, forskare och politiker säger alla samma sak – samhället rör sig mot en framtid där konsumenter känner engagemang för djurvälstånd och djurvänligt framställda produkter. Konsumenterna är mer än villiga att betala extra för att veta att köttet de köper kommer från djur som har levt lyckliga liv. Konsumenterna vill att det ska bli enklare och tydligare att veta vad det är de köper i affären för att kunna fatta medvetna beslut.

Den ekologiska odlingen tar upp dubbelt så mycket mark som den konventionella för att odla samma mängd säd och forskare menar att ekologisk odling inte är lösningen för ett hållbart jordbruk. För en konventionell grisproducent att byta till ekologiskt är det inte bara dyrt utan också tidskrävande, framförallt på grund av kravet att då även lägga om hela marken till ekologisk under en viss karenstid.

Målet med denna studie var att undersöka om grisproducenter i Sverige skulle vara intresserade av att ansluta sig till en välfärdsmärkning. Därför sändes en enkät ut via mejl till alla Sveriges registrerade grishållare i Jordbruksverkets register. Svar erhöles från 385 grishållare, 309 av svaren var kompletta svar och användes för detta arbete. Resultaten visade att 71 % av de svarande var intresserade av att ansluta sig till denna märkning och 29 % av de 309 skulle göra det även om det inte innebar en ökad inkomst för dem. Resultaten visade även att den sorts grisproducenter som till största del var intresserade var de som höll smågrisar och slaktsvin integrerat. Detta samband var signifikant. I Götaland var 76 % av de svarande intresserade av att ansluta sig till märkningen. Detta samband var dock inte signifikant.

Respondenterna bedömde även hur viktiga de ansåg att olika behov var för grisen samt hur väl de ansåg sig uppfylla kraven i sin egen produktion. Producenterna ansåg att friska djur och låg antibiotikaanvändning var de viktigaste för god djurvälstånd för en gris. De bedömde även att deras egen produktion bäst uppnådde just dessa två behov samt liggkomfort. De ansåg att tillgång till utevistelse var det minst viktiga behovet och detta var även vad lägst antal producenter ansåg sig uppnå väl i egen produktion. Bland de svarande ansåg 103 av 309 att utevistelse för grisarna inte var aktuellt i deras typ av produktion.

Mer forskning krävs för att kunna skapa en framgångsrik märkning. Denna studie skulle kunna användas som en grund för det. Producenterna påvisade tydligt att de skulle vara intresserade av att ansluta sig till en välfärdsmärkning och forskningen visar bestämt att konsumenterna skulle vara villiga att köpa den.

6. Tack

Jag vill tacka mina lärare Maria Andersson och Lisa Lundin som från början stöttat min idé och hjälpt mig driva den framåt. Jag vill också tacka Moa Linder som hjälpte till att rulla igång idén, mina vänner och familj för stort tålamod, samt min handledare och doktorander som hjälpt till med utformning av arbete och enkät. Jag vill även framföra ett stort tack till alla de grisproducenter som tog sig tid att svara på min enkät och därigenom möjliggjorde detta arbete.

7. Referenser

Algers, B. & Lund, V. 2003. Research on animal health and welfare in organic farming – a literature review. *Livestock Production Science*. 80, 55-68.

Berglund, G. 2016. Dansk stjärnmärkning av griskött snart verklighet. Lantbrukarnas Affärstidning. <http://www.atl.nu/lantbruk/dansk-stjarnmarkning-av-griskott-snart-verklighet> Hämtad 2016-05-11

Boissy, A., Manteuffel, G., Bak Jensen, M., Opperman Moe, R., Spruijt, B., Keeling, L. J., Winckler, C., Forkman, B., Dimitrov, I., Langbein, J., Veissier, I. & Aubert, A. 2007. Assessment of positive emotions in animals to improve their welfare. *Physiology & Behavior*. 92, 375-397.

Bracke, M. B. M. 2011. Review of wallowing in pigs: Description of the behaviour and its motivational basis. *Applied Animal Behaviour Science*. 132, 1-13.

Brom, F. W. A. 2000. Food, consumer concerns, and trust: Food ethics for a globalizing market. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*. 12, 127-139.

Buckner, L. J., Edwards, S. A. & Bruce, J. M. 1998. Behavior and shelter use by outdoor sows. *Applied Animal Behaviour Science*. 57, 69-80.

Djurskyddslagen (1988:534).

EFSA (European Food Safety Authority). 2007. Animal health and welfare in fattening pigs in relation to housing and husbandry. *The EFSA Journal*. 564, 1-14.

Esping, T. & Esping, Y. 2010. I: *Monsterbiff till middag*. Stockholm, Wahlström & Widstrand.

Europakommissionen. 2005. Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals. *Special Eurobarometer 229*.

Europakommissionen. 2016. Attitudes of Europeans towards Animal Welfare. *Special Eurobarometer 442*.

Fraser, D. 2001. Farm Animal Production: Changing Agriculture in a Changing Culture. *Journal of Applied Animal Welfare Science*. 4(3), 175-190.

Fraser, D. 2004. Applying science to animal welfare standard. I: *Proceedings of Global*

Conference on Animal Welfare: an OIE initiative. Paris 23-25 February. European Commission, Brussels. pp. 121-135.

Guteland, J. & Kofod, J. 2016. Grisarnas välfärd är inte en nationell fråga. <http://www.svt.se/opinion/article5714648.svt> Hämtad 2016-04-10.

Jensen, T., Kold Nielsen, C., Vinther, J. & D'Eath, R. B. 2012. The effect of space allowance for finishing pigs on productivity and pen hygiene. *Livestock Science*. 149, 33-40.

Johansson, S. 2016. Danmark inför djurskyddsmärkning. *Lantbrukarnas Affärstidning*. <http://www.atl.nu/lantbruk/danmark-infor-djurskyddsmarkning> Hämtad 2016-05-17.

Keeling, L. J. 2005. Healthy and Happy: Animal Welfare as Integral Part of Sustainable Agriculture. *Ambio*. 34 (4-5), 316-319.

Kirchmann, H., Bergström, L., Kätterer, T. & Andersson, R. 2014. I: Den ekologiska drömmen (Tenenbaum, J). Wohlfahrt & Sockic. Stockholm, Fri tanke förlag.

Konkurrenskraftsutredningen (2015). Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring. Slutbetänkande av Konkurrenskraftsutredningen. Stockholm: Fritzes. (Statens offentliga utredningar 2015:15)

KRAV. 2015a. Karenstid djurhållning. <http://www.krav.se/karens-djurhallning> Hämtad 2016-04-12.

KRAV. 2015b. KRAV-certifierad djurhållning. <http://www.krav.se/fakta-om-krav-certifierad-djurhallning> Hämtad 2016-04-16.

KRAV. 2015c. KRAV växtodling. <http://www.krav.se/fakta-om-krav-certifierad-vaxtodling> Hämtad 2016-04-16.

KRAV. 2015d. Marknadsrapport 2015. <http://www.krav.se/marknadsrapport-2015> Hämtad 2016-04-10.

KRAV. 2016. Djurhållning, fodertillverkning och slakt. <http://www.krav.se/regel/17-djurhallning-fodertillverkning-och-slakt> Hämtad 2016-04-16.

Lantbrukets Riksförbund. 2016. Nationella riktlinjer för ekologisk produktion. <http://www.lrf.se/politikochpaverkan/marknad-och-mervarden/ekologiskt/nationella-riktlinjer-for-ekologisk-produktion/> Hämtad 2016-04-16.

Napolitano, F., Girolami, A. & Braghieri, A. 2010. Consumer liking and willingness to pay for high welfare animal-based products. *Trends in Food Science and Technology*. 21, 537-543.

Nibble. 2016. Gårdsgrisuppfödning. <http://nibble.se/gardsgrisuppfodning/> Hämtad 2016-05-18

Olsson, I. A. S. Gamborg, C. & Sandoe, P. 2006. Taking ethics into account in farm animal

breeding: what can the breeding companies achieve? Journal of Agricultural and Environmental Ethics. 19, 37-46.

Rådets förordning (EG) nr 834/2007 av den 28 juni 2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av förordning (EG) nr 2092/91

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m., saknr L 100.

Sveriges Grisföretagare. 2016. Den svenska modellen.

<http://www.sverigesgrisforetagare.se/?p=13036&m=3323> Hämtad 2016-04-27.

Vermeer, H. M., De Greef, K. H. & Houwers, H. W. J. 2014. Space allowance and pen size affect welfare indicators and performance of growings pigs under Comfort Class conditions. Livestock Science. 159, 79-86.

8. Bilagor

Bilaga 1.

Det första mejlutsickket den 31 mars 2016.

”Hej,

Som en del av mitt examensarbete undersöker jag möjligheten för en framtida djurvälståndsmärkning av griskött. En sådan märkning kan ge konsumenterna en garanti för att köttet producerats på ett djurvänligt sätt och producenterna kan få mer betalt för sina produkter. Liknande märkningssystem finns redan i t ex Storbritannien. Om du inte har någon form av grisproduktion ska du inte besvara enkäten. Om du har någon form av grisproduktion skulle jag uppskatta om du tar ett par minuter och svarar på enkäten som är helt anonym.

Enkäten har 11 frågor och du måste besvara en fråga innan du kan gå vidare till nästa. Du kan inte bläddra tillbaka och titta på redan besvarade frågor. Det går dessutom bara gå att besvara enkäten en gång från samma dator. Du kan svara på enkäten fram till och med den 14 april. Därefter kommer en påminnelse att skickas ut. Eftersom enkäten är anonym kan vi inte styra till vilka påminnelsen skickas, utan du kommer att få den även om du redan besvarat enkäten och du kan då helt enkelt strunta i påminnelsen.

Enkäten finns på <https://www.netigate.se/a/s.aspx?s=275942X54397949X68136>.

Tack för din medverkan!

Med vänliga hälsningar

Sonia Ögren Kull, saog0003@stud.slu.se.

Student årskurs 3 på Etologi och djurskyddsprogrammet, Sveriges lantbruksuniversitet

Handledare för examensarbetet är veterinär Jan Hultgren, jan.hultgren@slu.se.

Det färdiga examensarbetet kommer att publiceras (sannolikt i juni) på <http://stud.epsilon.slu.se/>. ”

Bilaga 2. Det andra mejlutsickket den 15 april 2016, påminnelsen.

”Hej,

Detta är en påminnelse om enkäten "Djurvälståndsmärkning". Enkäten kan besvaras till den 22 april. Om du redan svarat eller inte har för avsikt att göra det ber jag dig bara bortse från detta utskick. Adresserna har tillhandahållits av Jordbruksverket och utgör registret över djurhållare av gris, vilket även inkluderar namn som numera är inaktuella. Därför kommer alla som fått det första mejlet även få denna påminnelse, det går inte att plocka ut enstaka adresser från listan.

Enkäten finns på <https://www.netigate.se/a/s.aspx?s=275942X54397949X68136>

Tack för din medverkan!

Med vänliga hälsningar

Sonia Ögren Kull, saog0003@stud.slu.se.

Student årskurs 3 på Etologi och djurskyddsprogrammet, Sveriges lantbruksuniversitet

Handledare för examensarbetet är veterinär Jan Hultgren, jan.hultgren@slu.se.

Det färdiga examensarbetet kommer att publiceras (sannolikt i juni)

på <http://stud.epsilon.slu.se/>. ”

Bilaga 3. Enkäten

Som en del av mitt examensarbete undersöker jag möjligheten för en framtida djurvälståndsmärkning av griskött. En sådan märkning kan ge konsumenterna en garanti för att köttet producerats på ett djurvänligt sätt och producenterna kan få mer betalt för sina produkter. Liknande märkningssystem finns redan i t ex Storbritannien. Om du inte har någon form av grisproduktion ska du inte besvara enkäten.

Enkäten har 11 frågor och du måste besvara en fråga innan du kan gå vidare till nästa. Du kan inte bläddra tillbaka och titta på redan besvarade frågor. Det går dessutom bara gå att besvara enkäten en gång från samma dator. Du kan svara fram till den 22 april. Därefter kommer en påminnelse att skickas ut. Eftersom enkäten är anonym kan jag inte styra till vilka påminnelsen ska skickas, utan du kommer att få den även om du redan besvarat enkäten och du kan då helt enkelt strunta i påminnelsen.

Sonia Ögren Kull, saog0003@stud.slu.se

Student årskurs 3 på Etologi och djurskyddsprogrammet, Sveriges lantbruksuniversitet

1. I vilket län finns din produktion huvudsakligen?

- ☐ Blekinge
- ☐ Dalarna
- ☐ Gotland
- ☐ Gävleborg
- ☐ Halland
- ☐ Jämtland
- ☐ Jönköping
- ☐ Kalmar
- ☐ Kronoberg
- ☐ Norrbotten
- ☐ Skåne
- ☐ Stockholm
- ☐ Södermanland
- ☐ Uppsala
- ☐ Värmland
- ☐ Västerbotten
- ☐ Västernorrland
- ☐ Västmanland
- ☐ Västra Götaland
- ☐ Örebro
- ☐ Östergötland

2. Vilken är din produktionsinriktning?

- ☐ Smågrisar
- ☐ Slaktsvin
- ☐ Smågrisar och slaktsvin integrerat
- ☐ Suggpool (navbesättning)
- ☐ Avel
- ☐ Annan

3. Hur många suggor har du i produktion? Försök att ange ett enda antal, även om det bara är en uppskattning. Skriv 0 om du inte har suggor.

4. Hur många slaktsvin levererar du per år? Försök att ange ett enda antal, även om det bara är en uppskattning. Skriv 0 om du inte har slaktsvin.

5. Är din nuvarande produktion ekologisk eller konventionell?

- ☐ Konventionell
- ☐ KRAV-ekologisk
- ☐ EU-ekologisk

6. Gradera hur viktiga du tycker att följande är för grisarnas välfärd. Besvara alla punkter, oavsett vilken produktionsinriktning du har.

	Mycket viktig	Ganska viktig	Inte så viktig	Inte viktig alls
Tillgång till utevistelse	☐	☐	☐	☐
Möjlighet för suggan att utföra bobyggnad	☐	☐	☐	☐
Avvänjningstidpunkten anpassad till suggans behov	☐	☐	☐	☐
Avvänjningstidpunkten anpassad till smågrisarnas behov	☐	☐	☐	☐
Bra djurhantering i samband med slakttransport	☐	☐	☐	☐
Bra djurhantering i samband med slakt	☐	☐	☐	☐
Bra med sysselsättning	☐	☐	☐	☐
Komfortabel liggplats	☐	☐	☐	☐
Möjlighet att böka eller bada	☐	☐	☐	☐
Friska djur	☐	☐	☐	☐
Låg antibiotikaförbrukning	☐	☐	☐	☐

7. Gradera hur väl du tycker att din produktion uppfyller följande. Besvara alla punkter, oavsett vilken produktionsinriktning du har.

	Mycket väl	Ganska väl	Inte så väl	Inte alls	Vet ej	Ej aktuellt i min produktion
Tillgång till utevistelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Möjlighet för suggor att utföra bobyggnad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Avvänjningstidpunkten anpassad till suggans behov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Avvänjningstidpunkten anpassad till smågrisarnas behov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bra djurhantering i samband med slakttransport	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bra djurhantering i samband med slakt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bra med sysselsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komfortabel liggplats	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Möjlighet att böka eller bada	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Friska djur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Låg antibiotikaförbrukning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Skulle du vara intresserad av att ansluta dig till ett program med djurvälståndsmärkning av griskött?

- ☐ Ja, jag skulle definitivt vara intresserad, även om det inte innebar någon ökad lönsamhet
☐ Ja, jag skulle vara intresserad om det innebar en ökad lönsamhet
☐ Nej, jag skulle inte vara intresserad
☐ Vet ej

9. Hur mycket mer betalt per smågris tycker du vore rimligt att en smågrisproducent i programmet fick?

- ☐ 10 till 50 kr
☐ 60 till 100 kr
☐ 110 till 200 kr
☐ 210 kr eller mer
☐ Vet ej

10. Hur mycket mer betalt per kg slaktvikt tycker du vore rimligt att en slaktsvinsproducent i programmet fick?

- ☐ 1 till 2 kr
- ☐ 3 till 4 kr
- ☐ 5 till 6 kr
- ☐ 7 kr eller mer
- ☐ Vet ej

11. Här kan du om du vill lämna ytterligare kommentarer.

Tack för din medverkan!

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67 000
E-post: hmh@slu.se
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and Health
P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511-67 000
E-mail: hmh@slu.se
www.slu.se/animalenvironmenthealth
